

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЗА ПРЕДМЕТ: Етика

СТРУКА: Све струке

ЗАНИМАЊЕ: Сва занимања

РАЗРЕД: IV

СЕДМИЧНИ БРОЈ ЧАСОВА: 1

ГОДИШЊИ БРОЈ ЧАСОВА: 36

ДАТУМ: јун 2024. године

ОПШТИ ЦИЉЕВИ

- Општи циљеви овог наставног предмета јесу упознавање ученика са основним поставкама етичких теорија, усвајање знања и ставова потребних за доношење моралних одлука, односно, разликовање исправног од неисправног. Мотивација ученика да живе у складу са моралним вриједностима, те развијање критичке моралне свијести о властитим и туђим поступцима.

ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ

- Усвајање знања о етици као филозофској дисциплини кроз упознавање са основним поставкама етичких теорија.
- Развијање свијести о властитим моралним увјерењима, као и о различитим вриједносним ставовима других.
- Изградња позитивног става према основним људским вриједностима (слобода, толеранција, мир, достојанство, солидарност)

ТЕМЕ

- Антички период
- Средњовјековни период
- Модерно доба
- Пројекат

Оквирни број часова за реализацију тема није дефинисан. Наставник ће приликом планирања и програмирања наставних садржаја, узимајући у обзир факторе попут нивоа постигнућа ученика, нивоа сложености наставне теме, потреба струке и занимања, и сл, одредити број часова потребан за њихову реализацију у оквиру теме. Теме чине обавезни дио Наставног програма, али немају обавезујући карактер што се тиче редослиједа њихове реализације.

ИСХОДИ

1. Антички период

Знања	Вјештине	Ставови/вриједности
<p>Ученик ће бити способан да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Наведе основне информације о Сократовм животу. Уочи значај Сократовог суђења, одбране и смрти. Објасни појмове мајеутике и ироније. • Наброји разлике сократовских школа • Образложи разлике сократовских школа. • Наведе основне информације о Платоновом мишљењу. • Уочи значај софиста за развој Платонове филозофије. • Образложи четири кардиналне врлине. • Наведе основне информације о Аристотеловом животу и филозофском опусу. • Објасни појам еудајмонизма. Направи разлику између етичких и дианоетичких врлина. • Образложи принцип средње мјере у одређењу врлине. • Наведе основне информације о хеленистичкој филозофији и Епикуровој школи. • Наброји три врсте жеља према Епикуру. • Образложи Епикуров став о смрти и боговима. Наведе основне информације о стоичкој школи • Образлож и стоички идеал мудраца. • Објасни појмове апатије и космополитизма. 	<p>Ученик ће бити способан да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Идентификује основне поставке Сократове етике. Тумачи узроке и посљедице Сократовог страдања. Поређи киничку и киренску сократовску школу. Идентификује основне поставке Платонове етике. Дискутује о важности софиста за постављање антрополошког питања. • Тумачи кардиналне врлине у контексту друштвених сталежа идеалне државе. Идентификује основне поставке Аристотелове етике. • Анализира појам еудајмонизма. Поређи рационалне и карактерне врлине. • Промовише средњу мјеру као принцип избора врлине. • Идентификује основне поставке хеленистичке филозофије. • Поређи три врсте жеља и препознаје их у својим изборима. • Тумачи Епикурову позицију страха од смрти. Идентификује основне поставке стоицистичке филозофије. • Илуструје стоички идеал мудраца. Промовише идеју космополитизма. 	<p>Ученик ће бити способан да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Способан за аутономно дјеловање, емпатичан је и проактиван. • Усвојио је вриједности и принципе на основу којих бира добро, а избјегава зло у свом одлучивању и понашању.

2. Средњовјековни период

Знања	Вјештине	Ставови/вриједности
<p>Ученик ће бити способан да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Наведе основне информације о филозофији Томе Аквинског. • Образложи четири врсте закона који владају универзумом према Аквинском. • Објасни доктрину дуплог ефекта. 	<p>Ученик ће бити способан да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Идентификује основне елементе средњовјековног мишљења о моралу. • Наводи примарна добра и различите законе који управљају универзумом. • Анализира принцип дуплог ефекта 	<p>Ученик ће бити способан да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Стваралац је позитивних промјена и доприноси ширењу етичке свијести у локалној заједници. • Толерантан је према различитим вриједносним системима.

3. Модерно доба

Знања	Вјештине	Ставови/вриједности
<p>Ученик ће бити способан да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Наведе основна обиљежја модерне филозофије морала. • Идентификује допринос филозофије Томаса Хобса за развој етичке теорије друштвеног уговора. Идентификује допринос филозофије Жан Жак Русоа за развој етичке теорије друштвеног уговора. Образлож и став Никола Макијавелија да „циљ оправдава средства“. • Уочи значај Кантовог коперниканског обрата у филозофији. • Дефинише појмове добре воље и дужности. Разликује категорички од хипотетичког императива. Образложи двије чувене формулације категоричког императива. • Наведе основне информације о оснивачима утилитаристичке школе. • Објасни принципе максимизације корисности. 	<p>Ученик ће бити способан да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Идентификује основне елементе модерног мишљења о моралу. • Повезује етичку мисао Томаса Хобса и Жан Жак Русоа. • Аргументовано дискутује на питање да ли је човјек по својој природи добар или зао. • Наведе примјер макијавелистичког става у политици. • Тумачи значај Кантовог мишљења на каснију филозофију. • Пореди категорички и хипотетички императив. Наведе двије познате формулације категоричког императива. • Илуструје на моралној дилеми примјеру деонтолошке етике. • Повезује етичку мисао Џон Стјуарт Мила и Џерами Бентама. 	<p>Ученик ће бити способан да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Промовише основна људска права и универзалне вриједности.

<p>Наброји елементе моралне рачунице одлучивања утилитаризма.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Наведе основне информације о Ничеовом животу и мишљењу. • Уочи значај Ничеове критике традиционалне моралности. • Дефинише појам нихилизам. • Објасни Ничеове идеје воља за моћ и натчовјек. 	<ul style="list-style-type: none"> • Наводи критеријуме које користи морални рачун при доношењу одлу • Анализира принцип максимизације среће. Илуструје на моралној дилеми примјену утилитаристичке етике. • Тумачи значај Ничеове иморалистичке позиције у етици. • Дискутује нихилистичку идеју „Бог је мртав“. Развија идеје воље за моћ и натчовјека. Идентификује Ничеов утицај на развој егзистенцијализма и аксиологије 	
---	--	--

4. Пројекат

Знања	Вјештине	Ставови/вриједности
<p>Ученик ће бити способан да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Наведе основне информације о слободно одабраној теми истраживања. • Објасни мање познате термине и наведе адекватне примјере. 	<p>Ученик ће бити способан да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Успјешно бира тему истраживања, • самостално организује стратегију учења, • селекује релевантне информације, • развија реторичке способности презентовања и аргументованог дискутовања. 	<p>Ученик ће бити способан да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Посвећен је солидарности, култури дијалога и тимском раду.

ДИДАКТИЧКА УПУТСТВА И ПРЕПОРУКЕ - СМЈЕРНИЦЕ ЗА НАСТАВНИКЕ

На часу је потребно комбиновати различите методе и облике рада. Потребно је редуковати традиционално и фронтално излагање наставника. Акценат треба ставити на интерактивну наставу и критичко мишљење ученика кроз индивидуални рад, кооперативно учење кроз интеракцију, учење према моделу, активно искуствено учење и рјешавање проблема. Наставници треба да потенцирају три елемента критичког мишљења: размишљање (концептуализација, анализа-синтеза, евалуација), размјена (комуникација, опсервација других погледа, преиспитивање и упоређивање личних ставова), презентација (изградња и аргументована одбрана властитог става, самопоуздање и свијест о вриједности властитих идеја, мотив за дјеловање). Критичко мишљење у настави развија се путем ЕРР стратегије (евокација, разумијевање, рефлексција) користећи различите методе и технике попут:

- проблематизације,
- актуализације,
- усменог излагања са коришћењем табле, по могућности електронске презентације,

- разговора оствареног на различите начине (олуја идеја, интервју, групна дискусија, учеником звијездом),
- сњежне грудве, слагалице, вртешке,
- рада на изворном тексту,
- студије (анализе) случаја,
- дебате,
- методе писаног рада,
- квиза знања и групног креирање мапе ума

Наставу треба учинити занимљивом коришћењем актуелних примјера моралних дилема из свакодневног живота заједнице (дневна штампа, телевизија, филм). Из истог разлога треба избјегавати на часу диктирање – потребне материјале доставити ученицима одштампане.

Због природе овога предмета, при упознавању с новим садржајем, наставници не би смјели упасти у замку да излажу и намећу своју етичку позицију ученицима. Сваком моралном проблему и етичком правцу треба прићи подједнако објективно и критички. Разлике моралних погледа код ученика треба подстицати, а не сузбијати. На ученику је да слободно искористи добијене информације и самостално примјењујући рационалну аргументацију формира властити морални суд.

Од изузетне је важности показати ученицима да су питања и садржаји којим се етика бави, иако понекад потичу из далеке прошлости, потпуно смислени и крајње корисни у рјешавању проблема савременог човјека.

Програмом је предвиђена и слободна тема, што даје могућност наставницима да у договору са ученицима бирају садржај којим ће се бавити, самим тим да креирају исходе учења којим ће тежити. Овим ученици постају равноправни партнери у креирању програма. Док се самом наставнику оставља слободан простор за обрађивање тема од личног интересовања. Пројектну наставу треба учинити занимљивом, инспиративном и практичном. Ученике треба интерактивно укључити у наставу кроз различите активности, попут: приказа филозофије неког од поменутих аутора, продубљивање тема које су већ споменуте модулом, писање реферата и излагање електронских презентација ученика, дебатно такмичење, тумачење филозофских тема кроз анализу филма, тимска израда паноа са циљем подизања моралне свијести, друштвено користан рад у локалној заједници, анализа савремених догађаја кроз дневну штампу и коришћење интернета, организована посјета културним догађајима и институцијама.

Неке од тема које се могу обрађивати у склопу пројектне наставе су: Конфучије, Барух де Спиноза, Дејвид Хјум, Макс Шелер, Албер Ками, Жан Пол Сартр, Феминистичка етика, друштвено користан рад у заједници (нпр. подизање еколошке свијести), промоција моралних принципа у школи (нпр. израда паноа). Такође, могуће су и остале етички релевантне теме које ученици у договору са наставником слободно бирају у зависности од њихових интересовања и актуелних дешавања у свијету и локалној заједници.

ОЦЈЕЊИВАЊЕ

Оцјењивање се врши у складу са Законом о средњем образовању и васпитању и Правилником о оцјењивању ученика у настави и полагању испита у средњој школи.

ИНТЕГРАЦИЈА

Филозофија, Социологија, Култура религија, Вјеронаука, Демократија и људска права, Психологија, Историја, Биологија, Географија.

ИЗВОРИ

1. Уџбеник одобрен од стране Министарства просвјете и културе Републике Српске
2. Друга стручна литература и приручници
3. Интернет